

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้จัดตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยกำหนดให้เป็นแผนกหนึ่งของศาลฎีกา เป็นศาลชำนาญพิเศษ (Special Tribunal) ของระบบศาลยุติธรรม มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงเป็นส่วนหนึ่งของศาลฎีกา ซึ่งเป็นศาลสูงสุดของระบบศาลยุติธรรมในประเทศไทย

เจตนารมณ์ที่จะต้องมีศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีอาญาต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเที่ยงธรรม โดยไม่ต้องมีการพิจารณาถึงสามชั้นศาล และมีผู้พิพากษาจากศาลฎีกาเป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีเป็นองค์กรที่ตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ ซึ่งผู้ร่างรัฐธรรมนูญพยายามออกแบบให้แต่ละองค์กรทำหน้าที่สอดคล้องประสานกันอย่างเป็นระบบ การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเริ่มจากการตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยเฉพาะ ซึ่งการพิจารณาพิพากษาคดีโดยศาลฎีกามีสาเหตุมาจากการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทอื่นในอดีตใช้กระบวนการดำเนินคดีที่เหมือนกัน ทั้งๆ ที่ลักษณะคดีและบุคคลที่กระทำความผิดแตกต่างกัน คดีทุจริตต่อหน้าที่ซึ่งกระทำโดยนักการเมืองระดับสูงมีความสลับซับซ้อน และการที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ออกกฎหมายของกฎหมายเพื่อใช้ในการบริหารประเทศและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้มีอิทธิพลจึงยากที่จะนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษในเวลาอันรวดเร็วเพื่อให้ทันต่อการเยียวยาความเสียหายได้

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงกำเนิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยกำหนดให้มีการดำเนินคดีอาญารัฐประมุขคดีมิชอบแก่บุคคลบางประเภท ได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาหรือ

ข้าราชการการเมืองอื่น โดยผ่านการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แล้วฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเมื่อศาลไต่สวนพยานหลักฐานครบถ้วนแล้วก็จะมีการตั้งหรือคำพิพากษา ซึ่งคำสั่งและคำพิพากษาของศาลดังกล่าวถือเป็นที่สุด ผู้ต้องคำพิพากษาไม่มีสิทธิอุทธรณ์ต่อศาลที่มีอำนาจสูงกว่า ก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างต่อเนื่องว่าเป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญและพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่

เมื่อใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มา 9 ปีเศษ ปรากฏว่ามีการทำรัฐประหารและยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่และประกาศใช้เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พุทธศักราช 2550 โดยมีการแก้ไขหลักเกณฑ์การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น การให้ผู้ต้องคำพิพากษาสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายในเงื่อนไขที่กำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน ตาม มาตรา 278 วรรคสามและวรรคสี่ ดังนี้

มาตรา 278 วรรคสาม บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ อาจยื่นอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้”

มาตรา 278 วรรคสี่ บัญญัติว่า “หลักเกณฑ์การยื่นอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ให้เป็นไปตามระเบียบที่ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกากำหนด”

ตามบทบัญญัติดังกล่าว การยื่นอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จึงมีเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1) ผู้ต้องคำพิพากษามีพยานหลักฐานใหม่ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ

2) ผู้ต้องคำพิพากษายื่นอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

อีกทั้งหลักเกณฑ์การอุทธรณ์ตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในกรณีมีพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ พุทธศักราช 2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พุทธศักราช 2551 มีสาระสำคัญดังนี้

คำว่า “พยานหลักฐานใหม่” ตามระเบียบดังกล่าวหมายความว่า พยานหลักฐานที่ยังไม่เคยปรากฏอยู่ในสำนวนคดีที่ผู้ต้องคำพิพากษาได้ยื่นอุทธรณ์ตามระเบียบนี้ แต่ทั้งนี้ พยานหลักฐานใหม่นี้นับว่าไม่รวมถึงการกลับคำให้การของพยานในคดี

1) พยานหลักฐานใหม่ที่จะยกขึ้นอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกานั้นจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญและผู้ต้องคำพิพากษาไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ว่าพยานหลักฐานดังกล่าวมีอยู่และจะต้องนำมาแสดงเพื่อประโยชน์ของตน ทั้งหากรับฟังพยานหลักฐานใหม่เช่นนั้นแล้วจะทำให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษายกฟ้องหรือยกคำร้องได้

2) ผู้ต้องคำพิพากษาอาจยื่นอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

3) การอุทธรณ์ให้ยื่นต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพร้อมด้วยสำเนา โดยอุทธรณ์จะต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพและอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) รายละเอียดโดยชัดแจ้งเกี่ยวกับพยานหลักฐานใหม่
- (2) สาเหตุที่ไม่อาจนำพยานหลักฐานใหม่มาแสดงต่อศาลในชั้นพิจารณา
- (3) เหตุผลที่ทำให้เชื่อได้ว่าหากรับฟังพยานหลักฐานใหม่เช่นนั้นแล้วจะทำให้ข้อเท็จจริงใดเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ

(4) ลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์ ผู้เรียง ผู้เขียนหรือพิมพ์อุทธรณ์

4) เมื่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้รับอุทธรณ์แล้วให้ส่งสำเนาอุทธรณ์ให้แก่โจทก์หรือผู้ร้องทราบ เพื่อให้แก้อุทธรณ์ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่รับสำเนาอุทธรณ์ ถ้าได้รับคำแก้อุทธรณ์หรือพ้นกำหนดดังกล่าวแล้วแต่ไม่มีคำแก้อุทธรณ์ก็ให้รวบรวมถ้อยคำสำนวนส่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาต่อไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้ดำเนินจนมาถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ต่างก็มีเจตนารมณ์ที่จะให้มีการดำเนินการแก่ผู้ทุจริตประพฤติมิชอบในวงราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังมีมาตรการที่จะจัดการกับผู้ทุจริตที่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพและจริงจังมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา จากกรณีดังกล่าวจึงเป็นนิมิตหมายอันดีที่เกิดขึ้นในสังคมไทยว่านับแต่บัดนี้ไปผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ทุจริตประพฤติมิชอบจะต้องถูกดำเนินคดีอย่างเข้มงวด รวดเร็วและทรงประสิทธิภาพ เนื่องจากมีรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้มีความชัดเจนและสามารถปฏิบัติให้บังเกิดผลได้จริงจึงขจัดจุดอ่อนข้อด้อยทั้งหมดที่เคยมีแต่เก่าก่อนได้ ซึ่งการออกแบบกฎหมายให้มีความชัดเจนและเคร่งครัดในการตรวจสอบและนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษในเวลาอันรวดเร็ว

แม้จะก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการขจัดปัญหาได้ แต่ในขณะเดียวกันก็มีอาจจะละเลยสิทธิ อันพึงมีให้แก่ผู้ต้องคำพิพากษา เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ที่ว่าผู้ต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้จะต้องมีพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ ทั้งจะต้องอุทธรณ์ภายในสามสิบวันเท่านั้น จากกรณีดังกล่าวแม้กฎหมายจะให้สิทธิในการอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา แต่ในทางปฏิบัตินั้นเป็นไปได้ยากที่จะมีพยานหลักฐานใหม่และนำมาอุทธรณ์ภายในสามสิบวันได้

สภาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ได้ให้เหตุผลในการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์จากเดิมที่คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นที่สุดมาเป็นให้อุทธรณ์คำพิพากษาต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ ก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง¹ แต่เงื่อนไขดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการมีพยานหลักฐานใหม่ในช่วงเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำพิพากษาเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก อีกทั้งพยานหลักฐานดังกล่าวเพียงจะสืบทราบพบและนำมาปรากฏในชั้นอุทธรณ์ซึ่งมิได้เคยกล่าวและได้มีการสืบพยาน คัดค้านพยานกันมาแล้วแต่ศาลชั้นต้นแต่อย่างใด บทบัญญัตินี้จึงเป็นเพียงบทบัญญัติที่แสดงแต่เพียงรูปแบบให้เห็นว่าผู้ต้องคำพิพากษาคดีประเภทนี้ยังคงมีสิทธิอุทธรณ์ได้เท่านั้น แต่วิธีการที่จะสามารถอุทธรณ์คำพิพากษานั้นจะยุติธรรมและขัดต่อหลักความเสมอภาค นั้นมิได้นำมาพิจารณา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระบวนการยุติธรรมมีหน้าที่ค้นหาความจริงเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างถูกต้องชอบธรรมนั้นกลับไม่คุ้มครองสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของผู้ต้องคำพิพากษาอย่างเพียงพอ ซึ่งคำพิพากษาในคดีอาญาเป็นคำชี้ขาดของศาลโดยได้จากการพิจารณาคดีที่ผูกมัดด้วยรูปแบบและมีผลในทางกฎหมายทำให้คดีเสร็จไปจากศาล จึงมีผลกระทบต่อสิทธิ เสรีภาพ ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้ต้องคำพิพากษา ถือว่าเป็นมาตรการที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการที่ใช้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทอื่น จึงเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมขัดต่อหลักความเสมอภาค หากจะต้องการความรวดเร็ว ก็ควรกำหนดระเบียบอย่างเคร่งครัดมีมาตรการบังคับอย่างจริงจัง ซึ่งต้องไม่ละเลยหลักการสนธิสัญญาระหว่างประเทศและหลักการแห่งสิทธิมนุษยชนอันยึดถือกันเป็นสากล

หากเปรียบเทียบกับกรอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลในต่างประเทศจะเห็นได้ว่าการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญานักการเมืองนั้นมีความแตกต่างกันอยู่ เพราะการทบทวนคำพิพากษาจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อให้สิทธิคู่ความอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลไปยังศาลสูง ทำการตรวจสอบทบทวนอันเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งที่รับรองไว้ในปญญาสาเกล้าด้วย

¹ สภาร่างรัฐธรรมนูญ. (2550). เจตนารมณ์รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. หน้า 268.

สิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศในเรื่องสิทธิของบุคคลที่ถูกดำเนินคดีอาญา แต่เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน กลับเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นคดีที่มีผลเป็นในการลิดรอนสิทธิ เสรีภาพในชีวิต ร่างกายของผู้ถูกดำเนินคดี

กรณีดังกล่าวข้างต้นจึงสรุปปัญหาได้ดังนี้

1) ปัญหาจากการให้สิทธิในการอุทธรณ์แก่ผู้ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน ที่มีเงื่อนไขข้อจำกัดนั้นยังคงขัดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยเห็นว่าบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการจำกัดสิทธิในการอุทธรณ์คำพิพากษาคดีอาญาจนเกินไปไม่สอดคล้องกับหลักสากลในเรื่องการแก้ไขบทวนคำพิพากษา ทั้งหลักสิทธิมนุษยชนตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 10 หลักกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights 1966) ข้อ 14 วรรคห้า และหลักการสำคัญในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน มาตรา 30 อีกทั้งผู้พิพากษาที่ประกอบเป็นศาลนั้นก็เป็นปุถุชนคนธรรมดา ซึ่งอาจมีความผิดพลาดบกพร่องในการวินิจฉัยสั่งคดีได้ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากความไม่รู้หรือไม่ละเอียดรอบคอบเพียงพอหรือความหลงผิด ซึ่งกรณีทั้งหลายเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวผู้เป็นผู้พิพากษาเองและจากพยานหลักฐานที่ผู้พิพากษาใช้ในการประกอบคำวินิจฉัยคดีก็อาจเกิดความผิดพลาดบกพร่องได้ด้วย เป็นต้นว่าพยานหลักฐานอาจไม่ถูกต้อง ไม่ตรงกับความจริง ไม่ครบถ้วน ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้นำมาซึ่งการวินิจฉัยคดีที่ผิดพลาด

อีกทั้งการมีข้อจำกัดว่าผู้ต้องคำพิพากษาจะสามารถอุทธรณ์ได้ต้องปรากฏพยานหลักฐานใหม่ที่ทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ เป็นเรื่องของการอุทธรณ์ปัญหาข้อเท็จจริง กฎหมายมิได้ให้สิทธิแก่ผู้ต้องคำพิพากษาในการอุทธรณ์ปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาที่ได้รับเลือกจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา จำนวน 9 คน โดยวิธีการลงคะแนนลับ วัตถุประสงค์เพื่อไม่ให้มีการกำหนดตัวผู้ที่จะพิจารณาคดีไว้ล่วงหน้าได้ ทั้งองค์คณะผู้พิพากษาแต่ละท่านต้องทำความเข้าใจในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือพร้อมแถลงด้วยวาจาก่อนลงมติ เหตุผลที่กฎหมายบัญญัติเช่นนี้ก็เพื่อให้ผู้พิพากษาแต่ละท่านมีความเป็นอิสระในการทำคำวินิจฉัยชี้ขาดในแต่ละประเด็นในคดี ในกรณีที่องค์คณะผู้พิพากษาทั้ง 9 คนในคดีอื่นที่ฟ้องมาภายหลัง เห็นว่าคดีมีประเด็นข้อกฎหมายเช่นเดียวกันกับคดีที่องค์คณะผู้พิพากษาในคดีก่อนมีคำวินิจฉัยด้วยเสียงข้างมากไปแล้ว แต่ไม่เห็นด้วยกับเสียงส่วนใหญ่ขององค์คณะผู้พิพากษาในคดีก่อน จึงมีมติในข้อกฎหมายแตกต่างจากคดีก่อน ซึ่งแม้จะกระทำได้แต่การที่องค์คณะผู้พิพากษา

มีมติในข้อกฎหมายขัดกับคำวินิจฉัยในคดีก่อน ผลร้ายอาจตกอยู่กับผู้ต้องคำพิพากษา เพราะไม่มีโอกาสที่จะให้ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้พิจารณาบททวนข้อกฎหมายดังกล่าวได้อีกครั้ง

อนึ่ง ปัญหาเรื่องกำหนดระยะเวลาสามสิบวันให้ผู้ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถยื่นอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ โดยเห็นว่าระยะเวลาที่กำหนดนั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่ในกรณีกำหนดเวลาสามสิบวันที่ให้ยื่นอุทธรณ์ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกานั้น หากผู้ต้องคำพิพากษามีพฤติการณ์พิเศษ หรือมีเหตุสุดวิสัย โดยเป็นเหตุที่จำเป็นอย่างยิ่ง ผู้ต้องคำพิพากษานั้นไม่สามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาอุทธรณ์ได้เหมือนกับการยื่นอุทธรณ์คดีอาญาทั่วไปเพราะไม่มีบทบัญญัติใดกำหนดไว้ ซึ่งในการแสวงหาพยานหลักฐานใหม่ให้ได้ภายในสามสิบวันนั้นเป็นระยะเวลาที่กระชั้นชิด เมื่อรวมกับระยะเวลาในการเรียบเรียงอุทธรณ์เข้าด้วยแล้วระยะเวลาสามสิบวันเป็นระยะเวลาที่น้อยมาก โดยระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้ถูกดำเนินคดีหรือผู้ดำเนินคดีใช้สิทธิในการอุทธรณ์ได้นั้น เป็นสิ่งที่สำคัญและสมควร และในการที่บุคคลนั้นจะปฏิบัติตามเงื่อนไข เงื่อนไข ข้อกำหนดตามที่กฎหมายบัญญัติขึ้น ถ้าหากระยะเวลาสั้นและกระชั้นชิดจนเกินไปก็เป็นทางที่นำไปสู่ความไม่ยุติธรรมได้

2) ปัญหาเกี่ยวกับการที่ผู้ต้องคำพิพากษาจะอุทธรณ์คำพิพากษาได้จะต้องมีพยานหลักฐานใหม่ที่ทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ กรณีนี้นอกจากจะต้องเป็นพยานหลักฐานที่ยังไม่เคยปรากฏในสำนวนคดีที่ผู้ต้องคำพิพากษาได้ยื่นอุทธรณ์แล้ว ยังต้องเป็นพยานหลักฐานซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญด้วย ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่อความตามบทบัญญัติว่าอะไรที่จะถือว่าเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งข้อเท็จจริงแต่ละคดีที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษานั้นมีความแตกต่างกันไปตามมูลฐานแห่งคดี และตามความหมายของพยานหลักฐานใหม่ดังกล่าวนี้มีผลทำให้พยานหลักฐานที่ฝ่ายผู้ต้องคำพิพากษาเคยอ้างในบัญชีระบุพยานแล้ว แต่องค์คณะผู้พิพากษามีได้นำมาไต่สวนหรือนำมาพิจารณาแล้วแต่ไม่ได้ให้น้ำหนักพยาน ก็ไม่ถือว่าเป็นพยานหลักฐานใหม่ที่จะสามารถยกขึ้นใช้อ้างในการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาได้ เพราะถือเป็นพยานหลักฐานที่เคยปรากฏในสำนวนมาแล้ว

เมื่อพิจารณาถึงระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีมีพยานหลักฐานใหม่ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ พุทธศักราช 2551 ในเรื่องของพยานหลักฐานใหม่นั้นจะเห็นว่ามีผลสอดคล้องไปถึงพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พุทธศักราช 2526 ซึ่งตามพระราชบัญญัติดังกล่าวการจะเข้าเงื่อนไขที่จะขอรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ต้องมีคดีเดิมที่ศาลได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้บุคคลใดต้องรับโทษ

ทางอาญาและศาลมีคำพิพากษาลงโทษอย่างใดอย่างหนึ่งแก่จำเลย และเป็นคดีอาญาที่พิพากษาโดยศาลตามกฎหมายว่าด้วยพระธรรมนูญศาลยุติธรรม ทั้งยังต้องปรากฏข้อเท็จจริงตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พุทธศักราช 2526 มาตรา 5 ว่า

(1) พยานบุคคลซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดภายในภายหลังแสดงว่าคำเบิกความของพยานนั้นเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง หรือ

(2) พยานหลักฐานอื่นนอกจากบุคคลตาม (1) ซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิจารณาพิพากษาคดีอันถึงที่สุดนั้น มีคำพิพากษาถึงที่สุดภายในภายหลังแสดงว่า เป็นพยานหลักฐานปลอมหรือเป็นเท็จหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง หรือ

(3) มีพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุดนั้น จะแสดงว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดนั้นไม่ได้กระทำความผิด

เมื่อพิจารณาถึงสิทธิของผู้ต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเปรียบเทียบกับสิทธิของผู้ต้องคำพิพากษาของศาลยุติธรรมในคดีธรรมดาแล้ว จะเห็นได้ว่ามูลเหตุที่จะยื่นคำร้องขอให้มีการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พุทธศักราช 2526 มาตรา 5 ได้นั้น จะต้องมิพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดีถึงขนาดถ้าได้นำมาสืบในคดีเดิมแล้วจะแสดงได้ว่าจำเลยไม่มีความผิด ซึ่งกรณีนี้มีความหมายทำนองเดียวกับบทนิยามของคำว่า “พยานหลักฐานใหม่ที่ทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ” ที่กำหนดไว้ในระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์การอุทธรณ์คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีมีพยานหลักฐานใหม่ ซึ่งอาจทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ พุทธศักราช 2551 ข้อ 3 จึงมีปัญหาที่ต้องพิจารณา คือ หากพยานหลักฐานใหม่อันชัดแจ้งและสำคัญแก่คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบในคดีอันถึงที่สุด จะแสดงว่าบุคคลผู้ต้องรับโทษทางอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ได้กระทำความผิด ซึ่งพยานหลักฐานนั้นเกิดขึ้นหลังจากพ้นกำหนดเวลายื่นอุทธรณ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน มาตรา 278 วรรคสามแล้ว หรือมีกรณีที่พยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคลหรือพยานหลักฐานอื่นซึ่งศาลได้อาศัยเป็นหลักในการพิพากษาคดีอันถึงที่สุดของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยภายหลังปรากฏว่าหากเป็นพยานบุคคลก็เป็นพยานที่เบิกความเท็จ และหากเป็นพยานหลักฐานอื่นก็เป็นพยานหลักฐานปลอมหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริงนั้น ผู้ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ได้รับโทษทางอาญา

ไม่สามารถยื่นคำร้องขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ภายในกำหนดเวลาที่กำหนดไว้ ตามพระราชบัญญัติการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ พุทธศักราช 2526 มาตรา 20 ก็ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ปรากฏข้อเท็จจริงตาม มาตรา 5 หรือภายในสิบปีนับแต่วันที่คำพิพากษาในคดีเดิมถึงที่สุด เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้สิทธิไว้

ดังนั้น จากปัญหานั้นเกี่ยวกับการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายวิธีพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเสียใหม่ โดยอาจกำหนดเงื่อนไขในการอุทธรณ์คำพิพากษาให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติทั่วไปของการอุทธรณ์คำพิพากษาทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ ตลอดจนหลักตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศและหลักการแห่งสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ผลกระทบและแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
2. เพื่อศึกษาแนวความคิด ขั้นตอนและวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญา และศึกษาถึงความเป็นมา แนวความคิด พัฒนาการในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
3. เพื่อศึกษามูลเหตุและวิธีการในการทบทวนคำพิพากษา เพื่อทราบถึงกฎหมายว่าด้วยคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในส่วนการทบทวนคำพิพากษาและคำสั่งของศาลในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระบบกฎหมายของต่างประเทศ
4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายว่าด้วยคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับหลักเกณฑ์วิธีพิจารณาคดี กลไกการดำเนินคดี การอุทธรณ์คำพิพากษาและคำสั่งของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในระบบกฎหมายของต่างประเทศกับประเทศไทย
5. เพื่อทราบแนวทางแก้ไขปัญหาที่ได้มาจากการศึกษาเรื่องการอุทธรณ์คำพิพากษาและคำสั่งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

คู่ความสามารถอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยจะต้องเป็นการอุทธรณ์ในปัญหาที่เกี่ยวกับประเด็นแห่งคดีไปยังที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา โดยต้องอุทธรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษา ทั้งนี้สามารถยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาดังกล่าวออกไปได้ แต่พึงทำได้ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ และศาลได้มีคำสั่งหรือคู่ความมีคำขอขึ้นมาก่อนสิ้นระยะเวลานั้น ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ต้องคำพิพากษาอาจยื่นขอให้หรือฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาภายในหนึ่งปีนับแต่วันมีพยานหลักฐานใหม่หรือปรากฏข้อเท็จจริงว่าพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุซึ่งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาศัยเป็นหลักในการวินิจฉัยพิพากษาลงโทษได้แสดงในภายหลังว่าพยานบุคคล พยานเอกสาร หรือพยานวัตถุนั้นเป็นเท็จหรือเป็นพยานหลักฐานปลอมหรือไม่ถูกต้องตรงกับความจริง หรือมีพยานหลักฐานใหม่อันชัดเจนและสำคัญแก่คดี ซึ่งถ้าได้นำมาสืบจะแสดงว่า ผู้ต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้กระทำความผิด หรือภายในสิบปีนับแต่มีคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษานี้ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาและผลกระทบของการพิจารณาคดีการอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศึกษาถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน เปรียบเทียบกับการดำเนินการกระบวนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ามีความชัดเจนและสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้จริง อีกทั้งศึกษาถึงรูปแบบ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของต่างประเทศ ได้แก่ การเปรียบเทียบรูปแบบ ขั้นตอนและวิธีการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระหว่างต่างประเทศกับประเทศไทย เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมต่อคู่ความ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีการศึกษาผู้ศึกษาจะใช้การค้นคว้าศึกษาทางเอกสาร (Documentary Research) โดยมีวิธีดำเนินการดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์และนำเสนอเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ในเรื่องวิธีพิจารณาคดี การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในระบบกฎหมายของต่างประเทศ และหลักเกณฑ์ในเรื่องวิธีพิจารณาคดี การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของประเทศไทยว่าต่างประเทศมีวิธีการ ขั้นตอน หลักเกณฑ์ในแต่ละเรื่องนั้นอย่างไร และวิธีการ ขั้นตอน หลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของประเทศไทยนั้น มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร

2. ศึกษาถึงปัญหาและนำมาวิเคราะห์ว่าปัญหานั้นมีผลกระทบอย่างไรต่อผู้ต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในประเด็นที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดี การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาในการดำเนินคดีอาญาและสิทธิของผู้ต้องคำพิพากษาในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2. ทำให้ศึกษาวิเคราะห์ได้ถึงหลักการและแนวคิดทางกฎหมายในการพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

3. ทำให้ทราบถึงวิธีคิด ข้อจำกัดและแนวทางของปัญหามาไปสู่การแก้ไขปัญหานั้นเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาให้สอดคล้องกับหลักการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่โปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและมีความยุติธรรมควบคู่ไป

4. ทำให้ทราบถึงวิธีพิจารณาคดีและการอุทธรณ์คดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ของไทยและเพื่อรู้และเข้าใจถึงปัญหาและอุปสรรคได้ตรงกับความเป็นจริงของสังคมไทย

5. เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเรื่องคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเกี่ยวกับคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พุทธศักราช 2542 รวมถึงระเบียบและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องต่อไป